

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XVI. Quod sit natiui caloris subiectum, quod principium, quæ origo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

ac retentionem, coctionem, & attractionem imbecilliores multò. Cùm & sæpius deiciant pueri excrementa propter humiditatem, & cuomãt: & dura si quæ comederint, deterius multò & agrius cõficiant. Tameñ in 1. lib. de sanitate tuenda cap. 5. naturales omnes functiones in pueris, voluntarias in iuuenibus; aut in lib. 6. cap. 1. corporeas in illis, in his eas quæ animi sunt, meliores esse scribat.

Porrò quod de eo, quod nunc queritur, Galeno placuit affirmare, æqualem vtriufque ætatis calorem esse, Auicennæ quoque in p. fen. p. can. doct. 3. cap. 3. & lib. 12. de animalibus cap. 4. quem mox secutus est Auerroes in com. 34. in primum Canticorum, hoc argumento libuit confirmare. Quoniam calor, qui fuit in puero, neque auctus est in iuuehe, neque vlla ex parte extinctus. Nihil enim additum est, quo fieri maior possit: neque si vlla ex parte minutus esset, augetur corpus, quemadmodum augebat in puero, sed potius minueret. Quippe in senibus propterea corporea minuuntur, quòd minor fiat & imbecillior calor. Hæc ferè à medicis disputantur.

Egò verò plurimùm probo iudicium Hippocratis: cuiusque hæc de re sententia rationi maxime consentanea videtur. Omninoque aio calorem innatum secundum suam substantiam & integritatem graduum maiorem esse in puero, quàm adolefcit: quàm in eo, qui iam in ætatis vigore consistat. Quis enim calorem eum non videat sui ortus principis propinquiorem esse: neque tandiu oppugnatum fuisse atque consumptum, aut à contrario frigore aut à siccitate innatum humidum depascente, quândiu fuit iuuehilis calor? At consumpto & diminuto humore ipsum quoque calorem consumi & minui necesse est. Et quamquam quæso sit causa, cur cùm antea plurimùm creveret corpora, partefq; omnes facilius multò adolefceret, postea cefset omnis accretio, neque maiora amplius euadant membra, sed eandem vix graditatem tueantur? Nisi quod copiosior antea calor copiosiorum partibus omnibus apponebat substantiam, quàm fuisset ab hostilibus causis consumpta: post debilitatus vix tantundem congregat, ac demum fractus prorsus ac penè prostratus agrè & minimùm corpora nostra reficiat. Hæc nimirum diuersitatis illius ac vicissitudinis ætatum, quæ in animantium omnium vita cernitur, vnicam esse causam philosophi omnes voluerunt. In pueris namque si tam vehemens calor tãto opere non se prodatur, vt in iuuenibus, id aut ex organorum & membrorum imperfectione etenit, aut ex abundantia nimium humore, qui perfectas caloris operationes prohibet, magnaque parte illius virtutem obruit. Nam in iuuenibus, in quibus tam copiosus humor siccatus est, vehementius agit omnemque vim caloris exerit: tum ob perfectiorem instrumentorum conditionem humorèque mitigatum: tum propter copiam fluxu bilis, quæ ad operandum non minimum habet momentum: tum demum quod illi crebra & vehementi corporis exercitatione instam illam sibi virtutè excitant, atque ad agendum prouocant. Denique quicumque fuerit æquus huius controuersie iudex, maximum omninò pueris calorem inesse pro-

nuntiabit. Siquidem tam copioso primæ illius ætatis humore non penitus opprimatur, aut alia omni ope destitutus ab operando non impeditur, quominus vegetare, nutrire, amplificare corpuscula illa possit. Contra iuuenibus & ætate consistentibus minorem multò. Quippe cum fociam habeat siccitatem, fluxam bilem, & alias eiusmodi adiutrices causas, vehementius multò ea omnia operari deberet, si æquè ac in pueris robustus esset. Etenim caloris actionem retundit vtriq; humor, acuit siccitas.

Iam vero his ita definitis facile erit alteram medicorum discordiam componere. Disputant enim rursus, vtranam harum temperationum, pueri inquam an iuuenis, temperata magis sit. Nam iuuenes respondendum est magis temperatos esse. Siquidem nimius ille puerilis humor mitigatus & magna ex parte consumptus est: omnesque operationes multò sunt perfectiores: ac demum dum natura humidam puerilem constitutionem ad senilem siccitatem traducit, eam necesse est in quadam mediocritate consistere, quæ non nisi in iuuenum temperatione reperitur.

Iuuenis temperatus magis quam puer.

QVOD SIT NATIVI CALORIS SUBIECTUM, QUOD PRINCIPIMUM, QUE ORIGO.

CAPVT XVI.

Erunt enim vero quod sit caloris huius subiectum, quis fons, definitum est quoque. Eum igitur calorem, quem innatum & actuatam dicimus, in singulis inesse membris ac partibus solidis, tum homogeneis, tum heterogeneis; hæc facile demonstrabunt. Primum singula membra sunt animata & propriam aliquam operationem habent: singula igitur calorem illum participant, qui animam comitatur, & est illi ad operandum necessarius. Deinde viuunt singula membra: vita autem in calore & humore consistit. Tum demum nutriuntur omnia: nutritioque caloris est opus. Influentè tamen & aduentium calorem in spiritu & sanguine inesse, illud est certissimum argumentum, quod is à corde per spiritum & sanguinem arterijs venisque contentus per vniuersum corpus diffunditur.

Caloris subiectum.

Sed quamuis hæc verissimè dicantur, non minus tamen verè affirmare licet, illum ipsum innatum & actuatam calorem, quem singulis membris inesse diximus, in sanguine potissimum & spiritu tanquam in propria sede ac domicilio versari. Quis enim sanguinem nesciat per venas in omnes corporis partes distributum calefacere membrisque omnibus vitam adferre: & quo aliqua sunt magis sanguinea & maiorem habent huius humoris copiam, eo viuaciora esse atque ad omnes vitæ functiones aptiora. Detracto autem sanguine, vel magnopere minui vel omnino tolli calorem, omnesque vitæ actiones cessare, aut non ita strenuè exerceri? Spiritus quoque tenuissimum corpus est, & ad operationes omnes obundas tum optissimum, tum vero à natura in-

stitutum. Vt sicut venarum sanguis ad alimentum & nutrimentum refertur; sic arteriarum spiritus seu spiritalis ac purissimus sanguis operationes omnes vitæ, sensus ac motus perficiat: ac proinde maximum calorem habeat omnino necesse est.

Caloris principium & origo.

Quibus expositis haud difficilis erit explicatio difficultatis eius, quæ plurimorum ingenia torsit: ut principium atque originem primam caloris huius constituerent. Si enim originem quaerunt illius caloris, qui à natura singulis membris est insitus profectò dum insitum calorem dicunt, eum fatentur nasci cum illorum membrorum substantia, quibus est insitus. Consequitur namque animam, ut est in singulis membris. Quod si de alterius caloris origine disparent, qui influens & aduentitius cum dicatur, in spiritu & sanguine sustentatur: eam tandem in illo membro reperient, quod spiritus & sanguinis principium est. Et quoniam cor inter omnes conuenit spiritus officinam esse, & si sanguis (ut plerique medicorum opinantur) ex icore potius deriuaretur; cor tamen iure optimo diceremus primum esse caloris vitalis principium. Quoniam cum sanguis propria sibi & innata temperatione frigidus potius sit, quam calidus; à spiritu proximis arterijs contento penè totum videtur habere influente temperatione calorem. Alioqui cur sanguis ex vena extractus euolante spiritu congelatur? Itaque verissimè cor dici potest fons totius caloris, qui est in animalium corporibus. Est enim singula membra proprium aliquem innatum calorem habeant; istamen perexiguus est: & nisi augeatur à corde & confirmetur, operari profectò nequit. Quam ob causam cætera membra verè dixeris habere calorem passiuè, cor actiuè: quod non solum in se calorem sed vim quoque cæteris illum communicandi habeat. Et ideo fons caloris appellatur: Et sapienter Philosophus non modo in lib. de sensu & sensibili cap. 2. membrum hoc omnium calidissimum esse affirmavit: verum etiam in cap. 7. libr. 3. de partibus animalium scripsit esse caloris originem, & quasi lares & focum, quo naturæ fomites & primordia ignis natui contineantur, & seruentur. Atque idcirco in cap. 1. de animalium ortu, cor dixit primum omnium in animalibus gigni, & vltimum interire. Hinc est, quod in animæ perturbationibus, timoris præsertim, calor contrahitur ad cor; ad suum scilicet principium & fontem sese recipiens. Ac demùm ex vehementissimo hoc illius calore tum perpetuus in eo existit pulsus, qui ad arterias quoque deriuatur; tum continuata nec vnquam intermissa frigidi aëris inspiratio, qua pulmonum velut flabelli motu semper refrigeretur. Quod autem in animalibus cordatis est cor, hoc ipsum in cæteris est id, quod cordi proportionem responderet. Verim de calore satis: nunc de spiritu.

Cor totius caloris fons.

IN ESSE IN CORPORIBVS
nostris spiritum, qui calorem ad omnes partes deducat.

CAPVT XVII.

Alorem influentem dixi à corde in omnes corporis partes cum spiritu & sanguine ac potissimum cum spiritu effundi. Quare vterque sanè, sed maximè spiritus cum calore coniunctus est; cum hoc sit præcipuum natui caloris domicilium. Sanguinis ergo considerationem in aliò locum relinquam: nunc dicam de spiritu à nominis notione principium faciens. Vt enim còpures apud scriptores habeat acceptiones; hoc tamen loco aëreum quoddam corpus & vapori persimile, tenuissimum, minimèque conspicuum significat: arterijs scilicet, quæ densa omnino & crassa tunica constant, propterea inclusum à natura; ne efflare aut elabi possent, corpus aliqui tum tenuissimum tum calidissimum. Non est tamen simplex aëreum elementum. Tum quod naturalis, non elementaris, caloris officium est: neque ex simplicis & elementari materia factum, sed ex sanguine. Tum quod singularissimum est animæ ad præstantissimam quæque opera instrumentum. Quam ob causam verè dictum est ab Auicenna in 1. tract. de medicamentis cordis cap. 2. esse quidpiam genitum ex elementorum permistione, vergens ad similitudinem caelestium corporum: quemadmodum Philosophus scripsit in cap. 3. libr. 1. de animalium ortu, in animantium corporibus elemento stellarum respondere. Accedit igitur eius natura ad superiorum potius elementorum conditionem, quæ tenuia sunt & rara: & ideo partim ignea est, partim aërea. Ignea quidem, quoniam calidissima est & plurimum ad agendum efficax: ut hoc ipsum in nostris corporibus præbet, quod ignis aut etiam caeleste lumen in mundo. Aërea vero, quia cum calore coniunctum habet humorem, non siccitatem: neque vrit, quemadmodum ignis; sed fouet; neque siccitati halitui, sed calefactioni & humectati vapori persimilis est. Itaque proximam sanguini, non cholerae naturam habet. Immo nil aliud est, quàm tenuissimus, purissimus, & maximè spirituosus sanguis. Vehementi namque caloris actione sanguis dextro cordis sinu à vena cava acceptus tantopere tenuatur, ut ab eo spiritalis hæc substantia in sinistram sinum euaporet: vnde mox per arterias distribuitur. Quocirca cum spiritus hic aërea dicitur esse natura, propterea dicitur, quia tenuis est & rarus, veluti aër: & sanguinea profusa natura, quæ in animalium corporibus aëris substantiam refert.

Spiritus quid.

Inesse porò in corporibus nostris hunc spiritum tum Philosophi & medici omnes consentiunt; tum certa ratio persuadet. Quare in lib. de principijs Hippocrates arteriam dixit ex corde ortam plus habere calidi, quam venam; spiritumque condere & conseruare. Extatque liber Galeni; in quo disputat, an cum spiritu sanguis quoque in arterijs natura contineatur: atque hoc argu-
mento

Inesse in nobis hunc spiritum.